

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM,
FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

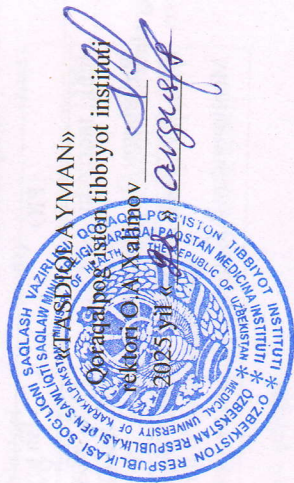
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI

QORAQALPOG'ISTON TIBBIYOT INSTITUTI

Ro'yxatga olindi:

№ 68-09/1.31

2025 yil « »

Nevrologiya

MODULI DASTURI

Bilim sohasi:	900 000	-	Sog'liqni saqlash va ijtimoiy ta'minot
Ta'lim sohasi:	910 000	-	Sog'liqni saqlash
Ta'lim yo'nalishi:	60910200	-	Davolash ishi

Nukus -2025

Tuzuvchilar:

FIO	Ish joyi, lavozimi, ilmiy darajasi va unvoni
Arunova D.B.	QTI, «Preventiv tibbiyot asoslari, Xalq tibbiyoti va Nevrologiya» kafedrası, assistent

Taqrizchilar:

FIO	Ish joyi, lavozimi, ilmiy darajasi va unvoni
Ichki taqrizchi Pirimbetov Q	QTI, «Preventiv tibbiyot asoslari, Xalq tibbiyoti va Nevrologiya» kafedrası, assistent, t.f.n.
Tashqi taqrizchi Menlimuratov P.T.	RKTTM allergolog bo'limi shifokori, t.f.n.

Ushbu modul dasturi Qoraqalpog'iston tibbiyot institutida ishlab chiqilgan

TOP-300 kiruvchi Garvard tibbiyot maktabi o'quv dasturi asosida qo'shimcha
mavzular kiritilgan

Modul dasturi Qoraqalpog'iston tibbiyot institutining "AB" AB 2025 yildagi
N.1 -sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan.

Modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS-Kreditlar
IK192	2025-2026	IX	5
Modul turi	Ta'lim tili		Haftadagi dars soatlari
majburiy	qoraqalpog, o'zbek, rus		90
Modul nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
Nevrologiya	108	72	180
I. Modulning mazmuni			
I.1. Modulni o'qitishdan maqsad – Nevrologiya moduli talabalarga umumiy va klinik nevrologiya asoslarini, kasalliklar profilaktikasini, erta diagnostikasi va davolash usullarini o'rgatishdan iborat.			
I.2. Modulning vazifalari - umumiy va xususiy nevrologiyaning asosiy tomoyillarini;			
<ul style="list-style-type: none"> - sog'lom turmush tarzini targ'ibot qilishni; - asosiy nevrologik sindromni aniqlash va u asosida topik, nozologik diaqnoz qo'yish; - nevrologik kasalliklari, ularning etiologiyasi, patogenezini, tasnifi, klinik ko'rinishlari, asoratlari va davolash prinsiplari to'g'risida tushunchalarni shakllantirish; - bemorlarni professional nevrologik ko'ruv ko'nikmalarini egallash. - o'tkir nevrologik kasalliklarda shoshilinch yordam berish ko'nikmalarini egallash; - tekshiruv o'tkazish vrach taktikasi, davolash va profilaktik bilimini shakllantirish; - nevrolog – magistrlarga bemorlarni yuborish ko'rsatmalarini bilish; 			
II. Modul o'qitilishining natijalari			
Modulni o'zlashtirish natijasida talaba:			
<ul style="list-style-type: none"> - umumiy nevrologiya asoslari, topik o'choqni aniqlash; - bosh miya kranial nervlar zararlanishini; - sindromal, topik, nozologik va yakuniy tashxis asoslari haqida tasavvurga ega bo'lishi; - eng ko'p tarqalgan nevrologik kasalliklarni etiologiya, diagnostika, profilktaika va davolash prinsiplari; - nevrologik sindromlarni qiyosiy tashxisi; - asab kasalliklarida qo'llaniladigan diagnostika usullari to'g'risida bilishi va ulardan foydalana olishi kerak; - harakat sferasini tekshirish usullari; - sezgi sferasini tekshirish usullari; - harakat koordinatsiya tekshirish usullari; 			

- meningial belgilarni tekshirish usullari;
- tortilish simptomlarni tekshirish usullari;
- ko'z harakatlaniruvchi nervlarni tekshirish;
- yuz nervlarni tekshirish;
- bulbar sindromni tekshirish usullari malakalariga (shu jumladan amaliy ko'nikmalariga) ega bo'lishi kerak.

Asosiy nazariy qism

3.1. Ma'ruza mashg'ulotlari mavzulari ro'yxati:

- 1-mavzu.** Orqa miya anatomiyasi. Nevrologiya faning qisqacha tarixi. Asab tizimini ontogenezi. Funktsional tashxis usullari. Neyron teoriyasi. Orqa miya anatomiyasi, mielo va sitoarxitektonikasi. Segmentar apparati. Reflektor yoyi. Zararlanish belgilari va klinik sindromlari.
- 2-mavzu.** Ekstrapiramid sistema. Striopallidar tizim. Anatomiya, fiziologiyasi va patologiyasi. Giperkinetik sindrom, Parkinsonizm. Diagnostika. Miyacha. Anatomiyasi. YAdrolari va yo'llari. Zararlanish simptomlari. Ataksiya, turlari, klinikasi. Bosh miya ustuni, uning klinik anatomiyasi. Miya ustuni zararlanish sindromlari. Retikulyar formatsiya. Gipotalamus soxa, yadrolari, anatomiyasi, patologiyasi
- 3-mavzu.** Bosh miya yarimsharlari. Bosh miya po'stlog'i. Bosh miya yarim sharlari anatomiyasi. Mielo va sitoarxitektonikasi. Oliy nerv faoliyati. Bosh miya yarimsharlarda joylashgan markazlari. Oliy nerv faoliyati. Bosh miya yarimsharlari patologiyasi. Tekshirish usullari
- 4-mavzu.** Asab tizimi kasalliklarining klassifikatsiyasi. Bosh miya qon-tomir kasalliklari, tasnifi. Insullar: epidemiologiya, xafvli omillar. Ishemik va gemorragik insult: etiologiya, patogenezi, klinikasi, diagnostika, profilaktika va UASH taktikasi
- 5-mavzu.** Asab tizimining infeksiy -yallig'lanish kasalliklari. Meningial sindrom. Surunkali leptomeningitlar va xortoependimatitlar, ensefalitlar-tasnifi, etiologiyasi, patogenezi, klinikasi, profilaktika va davolash usullari.
- 6-mavzu.** Asab tizimini degenerativ kasalliklari. Tarqoq skleroz, yon tomonlama amiotrofik skleroz, siringomieliya, fumikulyar mieloiz va boshqalar - etiologiyasi, patogenezi, klinik kechishi, profilaktika va davolash usullari.
- 7-mavzu.** Epilepsiya va paroksizmal holatlar. Epilepsiya va epileptik xurujlar: tarixi, tasnifi, etiologiyasi, patogenezi, klinikasi, diagnostikasi, kechishi, davolash usullari va profilaktikasi. Sinkopal holatlar, qiyosiy tashxis, tasnifi, diagnostika, davolash prinsiplari
- 8-mavzu.** Asab tizimining nasliy (irsiy) kasalliklari. Klassifikatsiyasi, asab tizimining nasliy (irsiy) kasalliklari, miopatiya (Dyushen, Erb, Landuzi-Dejertin va boshqa turlari). Mifasteniya: patogenezi, klinikasi, diagnostikasi, terapiya va profilaktikasi
- 9-mavzu.** Xush buzilish sindromi. Koma, og'irlik darajasi aniqlash, tasnifi, etiologiyasi. Nevrologik statusni tekshirish alomatlari.

IV. Amaliy (seminar, laboratoriya) mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va

tavsiyalar.

- 1-mavzu.** Asab tizimining klinik anatomiyasi. Orqa miya, miya ustuni, bosh miya yarim sharlari, ichki kapsula, bosh miya qorinchalari. Oliy nerv faoliyati va markazlari. Yarimsharlari zararlanish sindromlari: neyronlar, aksonlar, sinapslar; miya va orqa miyaning tashqi va ichki anatomiyasi; tushayotgan motor yo'llari, miyelin va asab o'tkazuvchanligi; yuqori va pastki motor neyronlarining buzilishi
- 2-mavzu.** Harakat koordinatsiyasi va ekstrapiramidal tizim. Striar va pallidar sistema. Zararlanish sindromlari: giperkinetik-gipokinetik va parkinsonizm. Miyacha. Harakat koordinatsiya tekshirish usullari. Ataksiya, turlari, differensial diagnostikasi
- 3-mavzu.** Harakat faoliyati. Ixtiyoriy harakat yo'li, kortiko - spinal va kortiko - nuklear yo'llari. Markaziy va periferik neyron, funksiyasi va patologiyasi. Markaziy va periferik falajlar belgisi. Harakat yo'llarni zaralanishini topik diagnostikasi: periferik, spinal, serebral turlari
- 4-mavzu.** Sezgi analizatori. Klassifikatsiyasi, yuzaki, chuqur va murakkab sezgi turlari. Yuzaki va chuqur sezgi yo'llari tuzilishi, sxematik chizmasi. Sezgi faoliyatining tekshirish usullari. Sezgi faoliyati buzilishining topik diagnostikasi. Segmentar va o'tkazuvchi turdagi sezgi buzilishlari. Tortilish simptomlari
- 5-mavzu.** Bosh miya nervlari. BMN: I - xidlov nervi; II - ko'ruv nervi; III - ko'z harakatlaniruvchi nervi; IV - g'altak nervi; VI - uzoqlashiruvchi nervi; funksiya, tekshirish usullari va zararlanish belgilari.
- 6-mavzu.** Bosh miya nervlari, davomi. BMN: V - uch shoxli nervi, VII - yuz nervi va VIII - eshituv nervi: funksiya, tekshirish usullari va zararlanish belgilari. Amaliy qism: V, VII va VIII BMN: IX - tilhalqum nervi, X - sayyor nervi, XI - qo'shimcha nervi, XII - tilosti nervi: funksiya, tekshirish usullari va zararlanish belgilari. Bulbar va psevdobulbar sindrom
- 7-mavzu.** Asab kasalliklarini instrumental diagnostikasi: EEG, UZDG, ExoEG, EMG, KT, YAMR, kraniogramma, spondilogramma, lyumbal punksiya.
- 8-mavzu.** Qon - tomir kasalliklari. Bosh miyaning qon bilan ta'minlanishi soxalari. SVK tasnifi. Insultgacha bo'lgan kasalliklar: etiologiya, xafvli omillar, patogenezi, diagnostikasi, tekshirish usullari, UASH taktikasi.
- 9-mavzu.** Asab tizimini yallig'lanish kasalliklari. ensefalitlar, mielit, poliomielit, surunkali serebral leptomeningitlar: etiologiyasi, patogenezi, klinikasi, diagnostika, davolash va profilaktika usullari, UASH taktikasi.
- 10-mavzu.** Periferik nerv tizimi kasalliklari. Polinevrit, nevrit, radikulit bilan bemorlarni kuratsiyasi. etiologiyasi, patogenezi, klinikasi, diagnostika, davolash va profilaktika usullari.
- 11-mavzu.** Periferik nerv tizimi kasalliklari. Mononevrit, pleksit, vertebrogan og'riq sindromlari: etiologiyasi, patogenezi, klinikasi, diagnostika, davolash va profilaktika usullari.
- 12-mavzu.** Asab tizimini demielinizatsiyali va degenerativ kasalliklari. Tarqoq skleroz, Siringomieliya, YOn amiotrofik skleroz: etiologiyasi, patogenezi, klinikasi, diagnostika, davolash va profilaktika usullari. **Neyrovizualizatsiya tamoyillari**

13-mavzu. Epilepsiya va paroksizmal holatlar. Epilepsiya va epileptik xurujlarning tasnifi, klinik ko'rinishi, birinchi yordam, diagnostika, davolash prinsiplari. Sinkopal holatlar, etiologiya, diagnostika, differensial tashxis, davolash prinsiplari.

14-mavzu. Asab tizimining nasliy kasalliklarini. Tasnifi.

Avj oluvchi mushak distofiyasi-miopatiyalar. etiologiyasi, patogenezi, klinik turlari, ko'rinishlari, davolash va profilaktika usullari.

15-mavzu. Asab tizimining nasliy kasalliklarini. Tasnifi.

SHarko-Mari nevrал amiotrofiyasi, nasliy ataksiyalar, gepatotserebral distrofiya, nasliy Genington kasalligi: etiologiyasi, patogenezi, klinik turlari, ko'rinishlari, davolash va profilaktika usullari

16-mavzu. Bosh og'riq sindromi. Birlamchi bosh og'riqlar: Migren, Zo'riqish bosh og'riqlar, Klaster sefalgiya: etiologiyasi, patogenezi, klinikasi, diagnostika, davolash va profilaktika usullari, UASH taktikasi.

17-mavzu. Bosh aylanish sindromi. Bosh aylanish tasnifi. Markaziy va periferik bosh aylanishlar. Mener sindromi, vestibulyar neyronit, pozitsion bosh aylanish, qon-tomir kasalliklaridagi bosh aylanishlar. Etiologiya, patogenezi, davolash va profilaktika usullari.

18-mavzu. Xush buzilish sindromi. Xush buzilish tasnifi. Komalar darajasi. Glazgo shkalasi. Serebral va metabolik komalar. Differensial tashxisi.

Amaliy qism: Xushsiz bemorlarda nevrologik statusni tekshirish xususiyatlari.

V. Modulni o'qitish davomida egallanadigan kompetentsiyalar va amaliy ko'nikmalar.

5.1. Modul davomida egallanadigan kompetentsiyalar (nomi, kodi) ro'yxati:

UK 1. Abstrakt fikr yuritish, xodisalarni tahlil va sintez qilish qobiliyatiga ega bo'lish;

UK 2. Dunyoqarashni shakllantirish uchun falsafiy bilimlarning asoslaridan foydalanish qobiliyati;

UK 3. Nostandart vaziyatlarda harakat qilish qobiliyati, qabul qilingan qarorlar uchun ijtimoiy va ahloqiy javobgarlikni olishga tayyorlik;

UK 4. O'z-o'zini rivojlantirishga, anglashga, o'qishga, ijodiy salohiyatdan foydalanishga tayyorlik;

UK 5. Favquloddagi vaziyatlarda birinchi tibbiy yordam texnikasini, himoya usullarini qo'llashga tayyorlik;

UKK-umumiy kasbiy kompetentsiyalar:

UKK 1. Kasbiy faoliyatning standart vazifalarini axborot, bibliografik manbalar, biotibbiyot terminologiyasi, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va axborot xavfsizligining asosiy talablarini hisobga olgan holda hal qilishga tayyorlik;

UKK 2. Professional faoliyatdagi muammolarni hal qilish uchun og'zaki va yozma ravishda rus va xorijiy tillarda muloqot qilishga tayyorlik;

UKK 3. Tibbiy xujjatlarni yuritishga tayyorlik;

UKK 4. Kasbiy muammolarni hal qilishda dori vositalarini va ularning kombinatsiyalarini tibbiy maqsadlarda ishlatishga tayyorlik;

UKK 5. Bemorlarga birlamchi tibbiy yordam ko'rsatishni tashkil etish va dastlabki tibbiy sanitar yordam ko'rsatishni ta'minlashga tayyorlik;

UKK 6. Tibbiy yordam ko'rsatishda ko'zda tutilgan tibbiy asboblardan foydalanishga tayyorlik.

5.2. Modul davomida egallanadigan amaliy ko'nikmalar ro'yxati:

1. Harakat sferasini tekshirish
2. Harakat koordinatsiyasini tekshirish
3. Sezgi sferasini tekshirish
4. Reflektor sferasini tekshirish usullari
5. Ko'z harakatlantiruvchi nervlarni tekshirish
6. YUz nervlarni tekshirish
7. Bulbar sindromni tekshirish usullari
8. Meningial simptomlarni tekshirish usullari
9. Tortilish simptomlarni tekshirish usullari.

Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Tavsiya etilayotgan mustaqil ishlarning mavzular ro'yxati:

1. Asab tizimining ontogenezi
2. Vegetativ asab tizimining anatomiyasi va fiziologiyasi
3. Orqa miyada qon aylanishining buzilishi
4. Tos organlarni innervatsiyasi va buzilish sindromlari
5. Bosh miya xajmi va parazitar kasalliklari
6. Gipotalamik sindrom.
7. Dissomniyalar
8. Kognitiv buzilishlar. Alsgeymer kasalligi.
9. Prozopalgiiyalar
10. Ko'rish buzilish sindromi
11. Somatonevrologik sindromlar
12. Neyroreabilitatsiya

Tavsiya etilayotgan mustaqil ishlarning shakllari:

Nevrologiya moduli bo'yicha tavsiya etilayotgan mustaqil ishlar modul tizimida turli xil shaklda amalga oshiriladi:

- berilgan mavzu bo'yicha axborot (referat) tayyorlash;
- modulning bo'limgari yoki mavzulari ustida maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalar, maqolalar) bo'yicha ishlash va ma'ruzalar qilish;
- ilmiy maqola, anjumanga ma'ruza tezislarini tayyorlash;
- vaziyatli va klinik muammollarga yo'naltirilgan vaziyatli masalalar echish;
- keys (real klinik vaziyatlar va klinik vaziyatli masalalar asosida case-study) echish;
- grafik organayzerlash ishlab chiqish va to'ldirish;
- krossvordlar tuzish va echish;
- prezentatsiya va videoroliklar tayyorlash hamda mustakil ish jarayonida keng qo'llash va h.k.

<p>Modulga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil muhohada yuritish va nazorat uchun berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, nazorat turlari bo'yicha yozma, og'zaki, test va OSKI topshiriqlarini muvaffaqiyatli topshirish.</p>	<p>IX. Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar, hamda axborot manbalari ro'yxati</p> <p>9.1. Asosiy adabiyotlar ro'yxati:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Asadullaev M.M. Asab kasalliklari propedeutikasi. Darslik. - Tashkent. "O'zbekiston milliy ensiklopediyasi" Davlat ilmiy nashriyoti. 2008 y. 2. Ibodullaev Z.R. Asab kasalliklari. Darslik. - Tashkent. 2014 y. 3. Ibodullaev Z.R. Asab kasalliklari. Darslik. - Tashkent. 2013 y. (lotin). 4. Sodikova G.K., Madjidova YO.N., Usmanova D.D. Bolalar nevrologiyasi" (2-nashr) Darslik. <p>9.2. Qo'shimcha adabiyotlar ro'yxati:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Gafurov B.G. Klinicheskie leksii po nevrologii. Monografiya. -Tashkent. "Ibn Sino". 2016 g. 2. Madjidov N.M., Gafurov B.G., Madjidova YO.N. Xususiy nevrologiya. Darslik. -Tashkent. "Sharq". 2012 g. 3. Xodos X.-B.G. Nervnye bolezni. Uchebnik. -Moskva. "Meditsinskoe informatsionnoe agentstvo". 2002.. YAxno N.N. Golovnaya bol. Rukovodstvo dlya vrachev. -Moskva. "Remedium". 2000 g. <p>9.3. Internet saytlari:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. http://www.mmascience.ru/mpf/eco/coursestruda, 2. http://medprom.ru, 3. http://www.libonline.ru, 4. http://tradebooks.ckbib.ru, 5. www.medline.ru, 6. www.rusmedserv.com. 7. http://drmed.ru/p.php/25/ 8. www.d5.spb.ru <p>O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i Fakulteti dekani</p> <p>N.Dj.Abdullayeva K.M.Xojambergenov</p> <p>T.T. Saparov</p> <p>Kafedra mudiri</p>
--	---

<p>Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlarni tashkil etish bo'yicha umumiy ko'rsatma va tavsiyalar:</p> <p>Nevrologiya moduli bo'yicha mustaqil ish auditoriya va auditoriyadan tashqari o'tkaziladi.</p> <p>Talaba mustaqil ismi tashkil etishda quyidagi shakllardan foydalaniladi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - auditoriya mashg'ulotlaridan tashqari trenajyor, mulyaj va simulyasion zallarda/markazlarda tasdiqlangan amaliy ko'nikmalarni pedagog nazoratida son va sifat jixatdan bajarish va amaliy ko'nikmalarni o'zlashtirish daftarlari aks ettirish; - tibbiyot OTM klinikalari va klinik o'quv bazalarida auditoriyadan tashqari tashkillashtirilgan klinik navbatchilikda tasdiqlangan ro'yhat asosida navbatchi shifokor-pedagog nazoratida standartlashtirilgan patienstlar (bemorlar) kuratsiyasini o'tkazish va olib borish, dori bilan davolash tahlilini yozish va navbatchilik daftarlari aks ettirish; - tibbiyot OTM klinikalari va klinik o'quv bazalarida auditoriyadan tashqari tashkillashtirilgan klinik navbatchilikda tasdiqlangan amaliy ko'nikmalarni navbatchi shifokor-pedagog nazoratida son va sifat jixatdan bajarish va navbatchilik daftarlari aks ettirish; - bemorlarni kuratsiya qilishda davolovchi yoki navbatchi shifokor bilan ishtirok etish; - aholi orasida sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish, bolalarni yoshi va sog'lig'iga bog'liq ovqatlanirish tamoyillari haqida suhbat va ma'ruzalarni o'tkazish; - ayrim nazariy mavzularni o'quv adabiyotlari yordamida mustaqil o'zlashtirish; - berilgan mavzu bo'yicha axborot (referat) tayertlash; - modulning bo'limlari yoki mavzulari ustida maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalar, maqolalar) bo'yicha ishlash va ma'ruzalar qilish; - vaziyatli va klinik muammolarga yo'naltirilgan vaziyatli masalalar echish; - CASE (real klinik vaziyatlar va klinik vaziyatli masalalar asosida sasestudy) echish. - modellar yasash, krossvorlar tuzish, organayzerlar tuzish va h.k <p>Modulni o'qitishda qo'llaniladigan ta'lim texnologiyalari va metodlari</p> <p>Interfaol o'yinlar;</p> <p>Seminar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar);</p> <p>Guruhlarda ishlash;</p> <p>Taqdimotlarni kiritish;</p> <p>Individual loyihalar;</p> <p>Jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar;</p> <p>Keys texnologiya, muammoga asoslangan ta'lim (PBL, CBL, POL)</p> <p>Kreditlarni olish uchun talablar:</p>	
--	--